

Sygn. akt II Ca 235/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Grzegorz Ślęzak (spr.)
Sędziowie	SSO Dariusz Mizera SSR del. Mariusz Kubiczek
Protokolant	st. sekr. sąd. Anna Owczarska

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko K. H.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 26 listopada 2014 roku, sygn. akt I C 496/13

oddala apelację i zasądza od powoda (...) w W. na rzecz pozwanego K. H. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 235/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim po rozpoznaniu sprawy z powództwa (...) w W. przeciwko K. H. o zapłatę kwoty 62.918,12 zł

1. oddalił powództwo;
2. zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.709,50 zwrotu kosztów procesu;
3. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa na rzecz pozwanego K. H. nadpłaconą zaliczkę w kwocie 190.50 złotych.

Podstawę powyższego wyroku stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego.

Nakazem zapłaty z dnia 25 czerwca 2010 r., wydanym w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. akt I Nc 778/10 Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim, zasądził od (...) w W. na rzecz K. H. kwotę 50.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu w kwocie 3.042 zł.

W dniu 21 lipca 2010 r. powód (...) w W. wpłacił na rachunek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L., reprezentującej pozwanego K. H. w postępowaniu likwidacyjnym, kwotę 53.914,60 zł tytułem należności zasądzonych w/w nakazem zapłaty.

W dniu 10 stycznia 2011 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Legnicy, w oparciu o tytuł wykonawczy - nakaz zapłaty z dnia 25 czerwca 2010r., wydany w postępowaniu upominawczym w sprawie I Nc 778/10 zaopatrzonej w klauzulę wykonalności - wszczął egzekucję na wniosek K. H..

W dniu 17 stycznia 2011 r. na rachunek bankowy Komornika Sądowego została przekazana przez (...) S.A. w W. - z rachunku (...) w W. kwota 62.618,12 zł, na którą składały się poniższe kwoty:

- 50.000,00 zł jako należność główna;
- 4.365,86 zł jako odsetki ustawowe;
- 4.042,00 zł jako koszty procesu;
- 4.561,06 zł jako opłata stosunkowa z art. 49 ust.1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji;
- 45,20 zł jako koszty doręczenia korespondencji w postępowaniu egzekucyjnym;
- 4 zł jako koszty przekazu środków pieniężnych.

Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2011 r., wydanym w sprawie Km 40/11 Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Legnicy ustalił koszty niezbędne do prowadzenia egzekucji w łącznej kwocie 4.610,26 zł, obciążył nimi w całości dłużnika oraz zakończył postępowanie egzekucyjne, pozostawiając w aktach sprawy tytuł wykonawczy.

Prawomocnym wyrokiem zaocznym z dnia 16 marca 2011 r., Sąd Rejonowy w Legnicy oddalił powództwo (...) w W. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił na podstawie załączonych do akt sprawy dokumentów, których autentyczności i zgodności z prawdą strony nie kwestionowały w toku niniejszego postępowania oraz zeznań pozwanego K. H., które w okolicznościach sprawy uznać należy za wiarygodne.

Sąd Rejonowy zważył, iż zgodnie z treścią art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Bezpodstawne wzbogacenie jest zatem szczególnym zdarzeniem prawnym, w wyniku którego bez podstawy prawnej powstaje nowa sytuacja, polegająca na wzroście majątku po stronie podmiotu wzbogaconego, kosztem jednoczesnego pogorszenia sytuacji majątkowej osoby zubożonej. Bezpodstawne wzbogacenie jest samoistnym źródłem zobowiązania (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.08.2007 r., V CSK 152/2007, LexPolonica nr 1536113), a podmiot, który został bezpodstawnie wzbogacony, ma obowiązek zwrotu nienależnej korzyści (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.12.2006 r., IV CSK 272/2006, LexPolonica nr 1079207).

Celem roszczenia o wydanie bezpodstawnego wzbogacenia jest więc przywrócenie równowagi zachwianej nieuzasadnionym przejściem jakiejś wartości z jednego majątku do drugiego (wyrok SN z dnia 13 maja 1988 r., III CRN 83/88, OSNCP 1989, nr 5, poz. 84, OSPiKA 1989, z. 7-12, poz. 149, PiP 1990, z. 5, s. 114).

Podkreślić należy, iż dyspozycja art. 405 k.c. wyznacza trzy podstawowe przesłanki do powstania roszczenia o zwrot wzbogacenia, a mianowicie: wymaga się, aby doszło do wzbogacenia majątku jednej osoby, uzyskanego kosztem majątku innej osoby, by wzbogacenie i zubożenie pozostawało ze sobą w związku w tym znaczeniu, że wzbogacenie

jest wynikiem zubożenia, a zatem by miały wspólne źródło, oraz by wzbogacenie nastąpiło bez podstawy prawnej. W judykaturze podkreślono, że bez znaczenia jest, w wyniku jakiego zdarzenia nastąpiło wzbogacenie; może to być działanie wzbogaconego, zubożonego, osoby trzeciej, a także jakiegokolwiek inne zdarzenie. Istotnym jest jedynie, by w wyniku tego zdarzenia nastąpiło przesunięcie korzyści z majątku zubożonego do majątku wzbogaconego (wyrok SN z dnia 23 listopada 1998 r., II CKN 58/98, LEX nr 55389). Dodatkowo przyjęto, iż dla istnienia wzbogacenia w rozumieniu art. 405 k.c. nie ma znaczenia wina wzbogaconego lub jakiegokolwiek inna forma jego uchybienia lub zaniedbania, bezprawność ani związek przyczynowy w ujęciu art. 361 § 1 k.c. (wyrok SN z dnia 28 kwietnia 1999 r., I CKN 1128/97, niepubl.). Zauważono także, że dla istnienia bezpodstawnego wzbogacenia nie ma znaczenie ani wiedza, ani wola osoby wzbogaconej, a do bezpodstawnego wzbogacenia może dojść nawet wbrew woli tej osoby (wyrok SN z dnia 9 stycznia 2002 r., VCKN 641/00, LEX nr 54331).

W przedmiotowej sprawie, zdaniem Sądu, zaistniały pomiędzy stronami spór sprowadzał się do ustalenia, czy świadczenie spełnione przez powoda (...) w W. w postępowaniu egzekucyjnym, prowadzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Legnicy w sprawie Km 40/11 spełnione zostało bez podstawy prawnej, albowiem brak bowiem podstawy prawnej świadczenia stanowi fundamentalną przesłankę roszczenia o jego zwrot.

Brak podstawy prawnej ujmowany jest w judykaturze i piśmiennictwie w sposób zobiektywizowany - jako brak tytułu prawnego, legitymizującego przesunięcie korzyści majątkowej do majątku wzbogaconego (przysporzenie majątkowe dokonywane jest bez prawnego uzasadnienia). Za ugruntowane należy uznać stanowisko, że tytułem prawnym, wyłączającym przyjęcie zaistnienia bezpodstawnego wzbogacenia jest czynność prawna, przepis ustawy, orzeczenie sądu lub decyzja administracyjna (tak m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1998 r., III CKN 18/98, LEX nr 479355; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2004 r., II CK 89/2003, LEX nr 175951; w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2003 r., III CKN 1211/2000, OSNC 2004, nr 3, poz. 39).

Podkreślić należy, iż prawomocne orzeczenie sądowe tworzy tytuł prawny wyłączający przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia oraz nienależnego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2003 r., sygn. III CKN 1211/00, LEX nr 156476).

W niniejszej sprawie, podstawę spełnienia świadczenia - wypłaty wierzytelności K. H., stanowił tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty z dnia 25.06.2010r., wydany przez Sąd Rejonowy w Tomaszowie Maz., w sprawie sygn. akt I Nc 778/10 i zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

Nie ulega wątpliwości, iż prawomocne orzeczenie sądowe tworzy tytuł prawny wyłączający przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia oraz nienależnego świadczenia.

Zdaniem pełnomocnika powoda, świadczenie wyegzekwowane przez Komornika Sądowego w trakcie prowadzonego postępowania egzekucyjnego było nienależne, a powód (...) w W. nie był zobowiązany do jego spełnienia.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wskazuje, iż pozwany K. H. w postępowaniu sądowym toczącym się przed tut. Sądem w sprawie I Nc 778/10 był reprezentowany przez innego pełnomocnika, niż w procesie likwidacji szkody.

Z załączonych akt sprawy I Nc 778/10 wynika również i to, że odpis nakazu zapłaty wraz z odpisem pozwu i odpisem załączników, a więc i odpisem pełnomocnictwa został doręczony (...). Powyższe zatem oznacza, iż z tą chwilą (...) w W. powziął już informację o nowym pełnomocnictwie, a zatem wypłata należności zasądzonych nakazem zapłaty, stosownie do decyzji z dnia 19.07.2010r. (akta szkodowe) powinna nastąpić na rachunek bankowy nowego pełnomocnika jako pełnomocnika procesowego, a nie na rachunek bankowy spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L., gdyż pełnomocnictwo udzielone (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L., jako to słusznie podniósł pełnomocnik pozwanego, obejmowało jedynie uprawnienie do podejmowania czynności poza procesowych (polubownych).

Wskazać ponadto należy, iż środki finansowe, które wpłynęły na rachunek bankowy (...) w L. zostały zajęte przez (...) w L., a wobec braku spełnienia świadczenia na rzecz poszkodowanego K. H. lub jego pełnomocnika procesowego zasadne stało się skierowanie sprawy do egzekucji.

Z powyższych względów, Sąd orzekł jak w punkcie 1 wyroku, uznając wniesione powództwo jako nieuzasadnione.

O kosztach procesu, o których mowa w punkcie 2 wyroku, Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. Na zasądzone koszty złożyły się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3600 zł ustalone w oparciu o § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu / Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zmianami/, koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz koszty zaliczki w kwocie 109.50 zł.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia punktu 3 wyroku stanowił przepis art. 80 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167 poz. 1398).

Z tych wszystkich względów, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości pozwany.

Apelujący wnosil o”

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od K. H. na rzecz (...) kwoty 62.919zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

ewentualnie uchylenie wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania,

2. zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z obowiązującymi przepisami,

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. błędne ustalenie stanu faktycznego przez przyjęcie, że;

a. powód (...) nie spełnił świadczenia na rzecz K. H. wynikającego z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym toczącym się przed Sądem Rejonowym w Tomaszowie w sprawie sygn. akt I Nc 778/10 przed wszczęciem przez pozwanego postępowania egzekucyjnego,

b. pełnomocnictwo udzielone przez pozwanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w L. obejmowało jedynie uprawnienie do czynności poza procesowych (polubownych), a tym samym nie obejmowało prawa do odbioru świadczenia po wszczęciu postępowania sądowego zakończonego wydaniem nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym toczącym się przed Sądem Rejonowym w Tomaszowie w sprawie sygn. akt I Nc 778/10,

2. błędną ocenę prawną stanu faktycznego i prawnego przez przyjęcie, że:

a. zobowiązanie powoda wobec pozwanego, wynikające ze wskazanego w pkt 1/ a powyżej wyroku, nie wygasło po jego dobrowolnym spełnieniu do rąk jednego z uprawnionych pełnomocników pozwanego , a przez to naruszenie przez Sąd I instancji art.354§ 1 k.c. w zw. z art. 107 k.c.

b. w konsekwencji pozwany miał tytuł prawny do wszczęcia postępowania egzekucyjnego ponieważ istnienie prawomocnego orzeczenia sądowego wyklucza brak podstawy prawnej wynikającej z art. 405 k.c. i roszczenie z tytułu nienależnego świadczenia wynikające z art. 410 k.c., a przez to wyegzekwowanie przez pozwanego kolejne świadczenie było należne.

Pełnomocnik powoda wnosil o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu za drugą instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna albowiem podniesione w niej zarzuty: błędnych ustaleń faktycznych obraży wskazanych w niej przepisów prawa materialnego, tj. art. 354 § 1 w zw. z art. 107 i art. 410 k.c., nie znajdują oparcia w materiale sprawy i należy uznać je za chybione.

Lektura materiału aktowego prowadzi bowiem do wniosku, iż Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej, zgodnej z doświadczeniem życiowym oraz zasadami logicznego rozumowania oceny materiału dowodowego, odpowiadającej wymogom jakie stawiają jej przepisy art. 233 i 328 § 2 k.p.c., która to ocena doprowadziła ten Sąd do trafnych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy podziela w całości i przypisuje za własne.

Wbrew zarzutom apelacji, stwierdzić należy, iż Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że strona pozwana, wypłacając – należne powodowi – świadczenie w kwocie 53914,60 zł – wynikające z wydanego przeciwko niej w dniu 25 czerwca 2010 r. nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie I Nc 778/10 Sądu Rejonowego w Tomaszowie Maz. – w dniu 21 lipca 2010 r. na konto (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L., nie wykonała zobowiązania wobec powoda, gdyż świadczyła do rąk osoby, której pełnomocnictwo do reprezentowania powoda wygasło wraz z zakończeniem postępowania likwidującego szkodę przed zakładem ubezpieczeniowym.

Słusznie w konsekwencji powyższego ustalenia Sąd Rejonowy przyjął także, że w tym wypadku wyegzekwowane przez powoda w komorniczym postępowaniu egzekucyjnym – na podstawie wskazanego wyżej nakazu zapłaty - w dniu 10 stycznia 2011 r. świadczenie jest jedynym jakie otrzymał na tej podstawie prawnej i w takim wypadku nie można mówić aby wzbogacił się kosztem pozwanego, co jest jedną z koniecznych przesłanek do dochodzenia zwrotu świadczenia na podstawie art. 405 i 410 k.c.

Rzeczywiście, po stronie pozwanej doszło do jej zubożenia, gdyż świadczenie, o którym tu mowa wypłaciła dwukrotnie, jednakże świadcząc pierwszy raz – jak już wcześniej wskazano – nie uwolniła się od długu wobec powoda świadcząc na rzecz podmiotu nieuprawnionego. Faktem jest, że świadczenie przekazane na rachunek (...) Sp. z o.o. w L. zostało zajęte przez (...) w L., którego dłużnikiem była ta spółka, lecz nie ulega wątpliwości, iż świadczenie to nie podlegało zajęciu w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przeciwko (...) Sp. z o.o. ponieważ nie należało się tejże spółce, lecz należało do powoda, i w takiej sytuacji można mówić jedynie o nienależnym świadczeniu na rzecz Spółki i bezpodstawnym wzbogaceniu kosztem strony pozwanej ale po stronie Skarbu Państwa – (...) w L., co do którego powinno być skierowane przedmiotowe żądanie pozwu.

W istocie spór w sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia czy (...) Sp. z o.o. w L. była umocowana do odbioru w imieniu powoda w dniu 21 lipca 2010 r. od pozwanego świadczenia wynikającego z nakazu zapłaty z dnia 25 czerwca 2010 r. (I Nc 778/10), a tym samym czy pozwany świadcząc w ten sposób wykonał swe zobowiązanie wobec powoda.

Sąd Okręgowy podziela przywołane wyżej stanowisko Sądu Rejonowego wskazujące, że (...) Sp. z o.o. w L. posiadała umocowanie do reprezentowania powoda jedynie w postępowaniu likwidującym szkodę przed (...), za którego czynności na pewnym etapie wykonywało (...) S.A.

Strony i Sąd skupiły się w tej kwestii na interpretacji treści udzielonego (...) Sp. z o.o. przez powoda pełnomocnictwa (w zasadzie umowy o reprezentację), znajdującego się w aktach szkody, przy czym każda ze stron wyklada go w sposób odmienny.

Poza trafnym w tym względzie stanowiskiem Sądu I instancji, należy zwrócić dodatkowo uwagę na wynikającą z akt szkodowych okoliczność, która w sposób wyraźny usuwa jakiegokolwiek wątpliwości w tym względzie.

Mianowicie, po złożeniu przez (...) Sp. z o.o. w L. w imieniu powoda wniosku o likwidację szkody do ubezpieczyciela wraz z pełnomocnictwem i numerem konta, na które należy przekazać należne powodowi świadczenia, tenże ubezpieczyciel wezwał powoda do potwierdzenia złożonego przez (...)Sp. z o.o. pełnomocnictwa, przesyłając mu w tym celu druk oświadczenia i w dniu 24 kwietnia 2008 r. powód podpisał takie oświadczenie, z którego treści wynika, że wskazana w pełnomocnictwie osoba, tj. (...) Sp. z o.o. w L. jest upoważniona do wykonywania wszystkich

wymienionych w nim czynności „w trakcie prowadzonego przez (...) S.A. postępowania likwidacyjnego dotyczącego w.w. szkody” (vide: kart: 24 i 47 akt szkodowych).

W świetle powyższego, stanowisko Sądu I instancji, iż (...) Sp. z o.o. w L. była umocowana do reprezentowania powoda jedynie w postępowaniu likwidacyjnym prowadzonym przed (...) S.A. i (...) jest w pełni prawidłowe.

Zgodzić należy się z apelującym, że strona może mieć dwóch pełnomocników i świadczenie przez dłużnika do rąk jednego z nich zwalnia go z długu wobec mocodawcy (wierzyciela), jeśli ten wcześniej nie wypowie mu pełnomocnictwa i nie powiadomi o tym dłużnika.

Ta sytuacja, o której mowa powyżej i na którą powołuje się apelacja, nie zachodzi jednak w sprawie niniejszej.

Jak bowiem wyżej wykazano pełnomocnictwo (...) Sp. z o.o. w L. do reprezentowania powoda wygasło z chwilą zakończenia postępowania likwidacyjnego przed ubezpieczycielem, tj. z datą ostatniego zawiadomienia (decyzji) o przyznaniu w tym postępowaniu dodatkowego świadczenia (renty), w którym to pouczonego powoda o możliwości dochodzenia dalszych roszczeń w drodze procesu przed sądem powszechnym, co nastąpiło w dniu 30 stycznia 2009 r. (vide: akta szkody).

Skoro więc pełnomocnictwo, o którym mowa powyżej wygasło wraz z zakończeniem postępowania likwidacyjnego - o czym wiedział ubezpieczyciel odbierając od powoda stosowne w tym względzie oświadczenie wyżej powołane - powód nie musiał go wypowiadać i miał pełne prawo do ustanowienia nowego pełnomocnika do reprezentowania go przed Sądem w sprawie I Nc 778/10, przy czym nie ulega wątpliwości – co też trafnie ustala Sąd Rejonowy – że stronie pozwanej wraz z nakazem zapłaty z dnia 25 czerwca 2010 r. doręczony został odpis pozwu podpisany przez nowego pełnomocnika i udzielone dla niego pełnomocnictwo przez powoda, a zatem pozwany należność wynikającą z tegoż nakazu zapłaty powinien świadczyć na rzecz nowego pełnomocnika reprezentującego powoda w postępowaniu sądowym lub do rąk własnych powoda i tylko taki sposób świadczenia doprowadziłby do zwolnienia go z długu wobec wierzyciela.

Reasumując wszystkie powyższe rozważania, uznać należy, iż stanowisko Sądu I instancji, znajdujące oparcie w materiale sprawy oraz powołanym w jego uzasadnieniu prawie materialnym z powołaniem się na liczne orzecznictwo Sądu Najwyższego, jest w pełni trafne.

Dlatego też, apelacja podlegała oddaleniu jako nieuzasadniona na postawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu między stronami za instancję odwoławczą orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c.

GŚ/AOW

Na oryginale właściwe podpisy